

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.18.2.2025

**Pani
Ewa Kretowicz
Dyrektor Centrum Usług
Społecznych w Gminie Świdwin
Centrum Usług Społecznych w
Gminie Świdwin, ul. Kościuszki 15
78-300 Świdwin**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/030 Opieka nad osobami starszymi w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Centrum Usług Społecznych w Gminie Świdwin, ul. Kościuszki 15, 78-300 Świdwin ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ewa Kretowicz - Dyrektor Centrum Usług Społecznych w Gminie Świdwin ² , od 21 maja 2021 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Identyfikowanie potrzeb osób starszych w zakresie opieki w miejscu zamieszkania oraz zapewnienie dostępności opieki nad tymi osobami na terenie gminy. 2. Prawidłowość i skuteczność realizacji wybranych form opieki w miejscu zamieszkania nad osobami starszymi.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do zakończenia czynności kontrolnych ³ , z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały istotny wpływ na ustalenia i oceny.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy o NIK ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie ⁵ .
Kontroler	Wiesław Kaszak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/126/2025 z 7 lipca 2025 r.

(akta kontroli str. 1-4)

¹ Dalej: CUS lub Centrum.

² Dalej: Dyrektor.

³ Tj. do 19 września 2025 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

⁵ Dalej: NIK.

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Centrum Usług Społecznych w Gminie Świdwin w latach 2022-2025 (do 19 września) w zakresie zapewnienia opieki nad osobami starszymi.

**Uzasadnienie
oceny ogólnej** W okresie objętym kontrolą Centrum prawidłowo i skutecznie zapewniało dostępność odpowiedniej pomocy ubiegającym się o nią uprawnionym osobom starszym zamieszkałym w Gminie. Wsparcia udzielano w formach przewidzianych w art. 50-52 i art. 54 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁷ wszystkim osobom zakwalifikowanym do jego udzielenia, w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, opiekuńczych usług sąsiedzkich, asystencji osobistej osoby z niepełnosprawnością oraz klubów Senior+. Centrum zapewniło pobyt w domach pomocy społecznej⁸ wszystkim osobom starszym, które o taką pomoc wystąpiły. CUS prawidłowo rozpoznało sytuację takich osób na terenie Gminy, zarówno w zakresie opieki w miejscu zamieszkania jak i usług asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością. Centrum właściwie poprzez różne formy informowało seniorów o możliwości uzyskania wsparcia.

Opieką objęte zostały wszystkie osoby starsze wnioskujące o wsparcie. Przyznawanie pomocy w zbadanych sprawach odbywało się zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. Wydawanie decyzji było poprzedzone przeprowadzeniem wywiadu środowiskowego, analizą wniosków pod kątem spełnienia kryteriów przyznawania pomocy oraz prawidłowym ustalaniem dochodów stanowiących podstawę wymiaru opłat za te świadczenia. Decyzje były wydawane terminowo, spełniały wymogi określone w art. 107 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁹. Ośrodek zapewniał realizację świadczeń określonych w wydanych decyzjach. Na terenie Gminy CUS utworzył trzy kluby Senior+, w których prowadził zajęcia i warsztaty aktywizujące osoby starsze.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR **1. Identyfikowanie potrzeb osób starszych w zakresie opieki w miejscu zamieszkania oraz zapewnienie dostępności opieki nad tymi osobami na terenie gminy.**

**Opis stanu
faktycznego** **1.1.** W Gminie Świdwin¹¹ w okresie objętym kontrolą problematykę dotyczącą osób starszych przedstawiono w przyjętym uchwałą Rady Gminy Świdwin¹² dokumencie pt. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Świdwin na lata 2021-2027¹³. Przyjęto także Plan Wdrożenia CUS w Gminie

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, ze zm., dalej: ustawa o pomocy społecznej.

⁸ Zwany dalej: DPS.

⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 572, ze zm.; dalej: Kpa.

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Dalej: Gmina.

¹² Dalej: Rada Gminy.

¹³ Uchwała Rady Gminy nr XXVIII/217/2021 z dnia 25 maja 2021 r., dalej: Strategia.

Świdwin¹⁴ oraz aktualizację diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej¹⁵ w zakresie usług społecznych na lata 2024-2028¹⁶.

Diagnozowanie sytuacji osób starszych w celu przygotowania dokumentów strategicznych oparte zostało o następujące metody pozyskiwania danych m.in.:

- badania ankietowe – mieszkańcy zostali zapytani o ogólne warunki życia w Gminie;
- metody statystyki publicznej (desk research), sprawozdania, analizy i publikacje, roczniki statystyczne, w tym dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świdwinie (obecnie CUS) oraz Głównego Urzędu Statystycznego;
- spotkania konsultacyjne Wójta Gminy z pracownikami Urzędu oraz z dyrektorem i pracownikami;
- konsultacje społeczne – przeprowadzone w formie elektronicznej w okresie tworzenia Strategii;
- wywiady pogłębione Wójta Gminy z przedstawicielami CUS, radnymi Gminy Świdwin, a także z mieszkańcami Gminy.

Na podstawie ww. badań, diagnoz, analiz, konsultacji w Strategii oraz w Planie Wdrażania przyjęto m.in., że na terenie Gminy grupami społecznymi najbardziej zagrożonymi wykluczeniem były osoby starsze i osoby z niepełnosprawnością.

(akta kontroli str. 7-86, 87-97, 182-203)

W ww. dokumentach strategicznych w analizach potrzeb lokalnych oraz przeprowadzonych diagnozach wskazywano, że zapewnienie wsparcia osobom starszym będzie priorytetem w polityce społecznej Gminy.

W ramach porównania danych demograficznych Gminy za lata 2015-2019 stwierdzono, że liczba osób w wieku poprodukcyjnym systematycznie rosła. We wskazanym okresie liczba osób w tej grupie wzrosła o 164 (tj. o 17%). Dane te stanowiły przesłankę do działań o charakterze opiekuńczym oraz inwestycji w infrastrukturę i rozwój usług przeznaczonych dla osób w starszym wieku. Badania ankietowe przeprowadzone w okresie od 20 września do 14 października 2020 r. wykazały m.in., że głównymi problemami społecznymi osób starszych były: samotność - izolacja (67%), problemy zdrowotne (51,6%), brak zajęć integracyjnych (20,9%) i utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (20,9%). Zarekomendowano rozwój działań mających na celu społeczną integrację międzypokoleniową. Wskazano na konieczność tworzenia rozwiązań systemowych służących aktywizacji społecznej i rozwojowej osób starszych, pobudzaniu ich samodzielności w codziennym funkcjonowaniu w społeczności lokalnej oraz wsparciu niesamodzielnym osób starszych i osób sprawujących nad nimi opiekę. Wskazano na propagowanie idei wolontariatu oraz samopomocy sąsiedzkiej. W Planie wdrożenia wskazano także, że na terenie Gminy honorowana jest Zachodniopomorska Karta Seniora, która umożliwiała osobom starszym (powyżej 60 roku życia) korzystanie na preferencyjnych warunkach z katalogu ofert kulturalno-edukacyjnych oraz zdrowotnych i rekreacyjnych.

¹⁴ Opracowany w 2021 r.; opracowanie własne we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju w Poznaniu oraz Krajowym Instytutem Jakości, dalej: Plan Wdrożenia.

¹⁵ Pierwotną diagnozę opracowano na potrzeby sporządzenia i przyjęcia w 2021 r. Strategii.

¹⁶ Aktualizacja opracowana w sierpniu 2023 r.; opracowanie własne we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju w Poznaniu oraz Krajowym Instytutem Jakości.

(akta kontroli str. 65-68, 97-101, 143-146, 156-157, 182-209)

1.2. Strategia opierała się na korespondencji i współzależności z dokumentami strategicznymi na poziomie gminnym, powiatu świdwińskiego oraz województwa zachodniopomorskiego w tym:

- Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2023 r.,
- Strategią Rozwoju Powiatu Świdwińskiego na lata 2014-2022 z perspektywą na lata 2023-2027,
- Strategią Rozwoju Gminy Świdwin na lata 2014-2022 z perspektywą na lata 2023-2027,
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Świdwin na lata 2016-2020.

Diagnozę potrzeb i potencjału zawarto zarówno w Strategii, jak i w Planie Wdrażania. Ponadto w Gminie realizowane były Programy Usług Społecznych¹⁷ z 2021 r.¹⁸, 2023 r.¹⁹ i 2024 r.²⁰.

Dyrektor wyjaśniła, że dokumentu poświęconego wyłącznie osobom starszym nie opracowano.

(akta kontroli str. 14-16, 70-72, 301-327, 402-434, 469, 476)

Celem Głównym Strategii było *Zwiększenie jakości życia społeczności lokalnej, opierającej się na dobrych relacjach międzyludzkich, aktywnej społeczności oraz więziach rodzinnych*. Polityka wobec osób starszych określona została w Strategii jako realizacja potrzeb oraz warunków bytowych seniorów i miała na celu działania, które w sposób planowy i celowy wpływają na poprawę ich sytuacji życiowej. Wskazano na potrzebę objęcia takich osób opieką zarówno w zakresie oświaty, kultury, ochrony zdrowia, jak i organizacji czasu wolnego, ochrony pracy, pomocy obłożnie chorym, pracy socjalnej, kształtowania odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomocy instytucjonalnej oraz warunków materialnych seniorów.

W Strategii zawarto cel strategiczny, który odnosił się bezpośrednio do osób starszych tj.: Międzysektorowy system pomocy dla osób starszych, niesamodzielnych, z niepełnosprawnością. Jego realizacja polegała na planowaniu poprawy warunków funkcjonowania tej grupy społecznej w oparciu o intensyfikację działań dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością oraz osób starszych, a także rozwój inicjatyw aktywizujących społecznie. Cel ten planowano osiągnąć m.in. poprzez kształtowanie odpowiednich postaw obywatelskich oraz wsparcie instytucjonalne w postaci rozwoju infrastruktury oraz katalogu usług skierowanych do seniorów. Wskazano także na potrzebę budowania relacji społecznych, w tym międzypokoleniowych oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu i zawodowemu tej grupy społecznej, nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, promowanie samopomocy dobrosąsiedzkiej, idei wolontariatu i samopomocy, wsparcie osób starszych w zakresie nowoczesnych technik komunikacji. W ramach Programu Usług Społecznych na lata 2021-2023²¹, opracowanego w oparciu o Plan Wdrażania,

¹⁷ W Programach tych określono m.in. oferowane usługi społeczne, warunki i tryb kwalifikowania osób zainteresowanych korzystaniem z oferowanych usług, wysokość opłat za usługi społeczne.

¹⁸ Przyjęty Uchwałą Rady Gminy Świdwin Nr XXX/238/2021 z dnia 31 sierpnia 2021 r. na lata 2021-2023.

¹⁹ Przyjęty Uchwałą Rady Gminy Świdwin Nr LX/455/2024 z dnia 27 lutego 2024 r. na rok 2024.

²⁰ Przyjęty Uchwałą Rady Gminy Świdwin Nr XIII/88/2025 z dnia 26 lutego 2025 r. na rok 2025.

²¹ Załącznik do uchwały Nr XXX/238/2021 Rady Gminy Świdwin z dnia 31 sierpnia 2021 r.

zaplanowano następujące działania na rzecz osób starszych:

- zajęcia i warsztaty dotyczące bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej,
- konsultacje indywidualne z zakresu bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej,
- rozwój i promocja wolontariatu międzypokoleniowego.

(akta kontroli str. 24-25, 65-68, 74-86, 301-320)

Strategia zawierała wnioski z przeprowadzonej diagnozy sytuacji osób starszych, tj. podjęcie działań o charakterze opiekuńczym oraz działań inwestycyjnych w infrastrukturę, a także rozwój usług przeznaczonych dla osób w starszym wieku, w tym zapowiedź rozwoju rynku usług skierowanych do nich w obszarze integracji społecznej. Wyniki badań ankietowych opisano w pkt. 1.1. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 65-68, 75, 77, 81-82)

Projekt Strategii został poddany konsultacjom społecznym w formie ankiet dla ogółu mieszkańców Gminy²² i był konsultowany z pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej²³ (obecnie CUS). W poszczególnych latach badanego okresu sporządzono sprawozdania z realizacji Strategii²⁴.

(akta kontroli str. 12-14, 210-239, 240-300, 358-389)

Strategia została opracowana przez GOPS (CUS) we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Sp. z o.o. Sp. komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości. Problematyka osób starszych została poruszona także w Planie Wdrażania. Zarówno w Strategii, jak i w Planie Wdrażania planowane działania obejmowały:

- organizację zajęć lub warsztatów dla osób starszych, z zakresu bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej,
- realizację indywidualnych konsultacji (w tym również w miejscu zamieszkania) ze specjalistami z zakresu bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej,
- rozwój i promocję wolontariatu międzypokoleniowego,
- rozwój usług sąsiedzkich w Gminie, w tym pomoc seniorom w dokonywaniu zakupów podstawowych artykułów, w przygotowywaniu i gotowaniu posiłków, w wykonywaniu prac porządkowych w gospodarstwie domowym, w praniu odzieży i bielizny, w uiszczaniu opłat, w dotarciu do lekarzy, placówek i urzędów, informowanie rodziny lub właściwych służb o pogorszeniu stanu zdrowia lub sytuacjach kryzysowych, odwiedziny w szpitalu.

(akta kontroli str. 7-8, 65-68, 86-88, 143-146, 154-157)

W Strategii wskazano na oczekiwane tendencje, prognozę zmian w czasie na jaki ją opracowano, ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację, harmonogram zadań z zakresu opieki nad osobami starszymi.

W prognozie wskazano na zmniejszenie do 2030 r. ogólnej liczby ludności w Gminie o 7,8%, przy czym spadek dotyczył będzie osób w wieku: 0-14 (o 20,6%) i w wieku 15-59 (o 11,8%). W przypadku osób powyżej 60 lat przewidywano

²²<http://www.swidwin.gmina.pl/aktualnosci/2524-ankieta-do-strategii-rozwiazywania-problemow-spoecznych-gminy-swidwin-na-lata-2021-2027.html>.

²³ Dalej: GOPS.

²⁴ Sprawozdania z czerwca 2023 r. za rok 2022, z czerwca 2024 r. za rok 2023, z czerwca 2025 r. za rok 2024.

wzrost ich liczby o 9,4%, a powyżej 80 lat - o 2,1%. Wskazywało to na zwiększenie się udziału osób starszych w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy. W prognozie wskazano m.in., że znaczną grupę osób wymagającą wsparcia będą stanowiły osoby z niepełnosprawnością, nastąpi intensywny rozwój technologiczny, a zatem również rozwój kompetencji cyfrowych, może nastąpić nasilenie zjawiska izolacji społecznej.

W Strategii przedstawiono trzy prawdopodobne scenariusze zmian w Gminie w zakresie problematyki społecznej:

- optymistyczny – nastąpi rozwój programów profilaktycznych na rzecz osób starszych, rozwój nowych form aktywności zawodowej i społecznej, oferta edukacyjna, kulturalna i sportowo-rekreacyjna zostanie dostosowana do aktualnych trendów społecznych, zwiększy się udział osób starszych w życiu społecznym Gminy;
- pośredni – realizacja programów profilaktycznych będzie utrudniona ze względu na ograniczone możliwości pozyskania funduszy zewnętrznych, nastąpi poprawa aktywności społecznej, jednak w niewielkim stopniu z uwagi na nasilenie zjawiska izolacji społecznej, negatywnych nastrojów społecznych, oferta edukacyjna i kulturalna w niewielkim stopniu zostanie dostosowana do współczesnych trendów, z uwagi na ograniczone środki i brak wykwalifikowanej kadry;
- pesymistyczny – realizacja większości innowacyjnych programów profilaktycznych nie będzie możliwa, poziom aktywności społecznej ulegnie pogorszeniu z uwagi na długofalowe skutki psychologiczne pandemii oraz wzrost braku zaufania społecznego, oferta edukacyjna pozostanie na niezmiennym poziomie.

(akta kontroli str. 71-72)

W Strategii wskazano, że czas realizacji celów uzależniony będzie od możliwości pozyskania finansowania ze źródeł zewnętrznych, stopnia zaangażowania władz samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców Gminy. Przewidziano finansowanie celów społecznych ze środków: własnych; z budżetu centralnego; z organizacji, które będą razem z Centrum realizować projekty; funduszy krajowych; z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Strategia określała cele i działania Gminy w zakresie problematyki społecznej do 2027 r., a jej aktualizacja miała być uzależniona od zmian zachodzących w otoczeniu i w społeczeństwie. W Strategii wyznaczono CUS (wcześniej GOPS) jako organ koordynujący jej wdrażanie.

W Strategii wskazano, że głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji będą *wyznaczone działania*. Przyjęto, że efekty realizacji Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie Gminy²⁵. W Raportach podsumowywano działalność Wójta w roku poprzedzającym, w tym realizację polityk, programów, strategii, uchwał Rady Gminy i budżetu obywatelskiego. Monitorowanie Strategii miało umożliwiać rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach oraz planowanych strategicznych inwestycjach i projektach. W sprawozdaniach CUS wykazał, że w ramach usług z zakresu wsparcia osób starszych zrealizowano:

²⁵ Świdwin-maj-2023 rok; Świdwin-maj-2024 rok; Świdwin-maj-2025 rok, dalej: Raport.

- w 2022 r. m.in. zajęcia i warsztaty dotyczące bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej dla 46 seniorów (siedem warsztatów); mobilne, indywidualne konsultacje dla łącznie 45 seniorów ze specjalistami z zakresu zdrowia, bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej; rozwój wolontariatu międzypokoleniowego (warsztaty z zakresu wolontariatu, w których uczestniczyło 40 osób);
- w 2023 r. m.in. zajęcia i warsztaty dotyczące bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej dla 16 seniorów (dwa warsztaty); mobilne, indywidualne konsultacje dla dziewięciu seniorów ze specjalistami z zakresu zdrowia, bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej (spotkanie z rehabilitantem logopedycznym); rozwój wolontariatu międzypokoleniowego (w warsztatach uczestniczyło 20 osób);
- w 2024 r. zrealizowano zajęcia i warsztaty dla seniorów dotyczące bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej dla ośmiu seniorów (jedne warsztaty).

Dyrektor wyjaśniła: (...) *zmniejszająca się liczba zajęć dla osób starszych z zakresu bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej, indywidualnych konsultacji ze specjalistami z zakresu zdrowia oraz warsztatów z zakresu wolontariatu była spowodowana brakiem stałego finansowania niniejszych usług. W latach 2022-2023 usługi były realizowane w ramach projektu „Utworzenie Centrum Usług Społecznych w Gminie Świdwin”, współfinansowanego ze środków europejskich. W/w usługi realizowane były zgodnie z harmonogramem projektu. Natomiast w roku 2024 do teraz usługi realizowane są ze środków własnych jednostki.*

(akta kontroli str. 998)

Ewaluacja Strategii miała polegać na ocenie i interpretacji zgromadzonych danych i pozwalać na wyjaśnienie, dlaczego wartości wskaźników nie zostały zrealizowane, jakie były przyczyny wystąpienia problemów oraz jak je rozwiązać. Wskazano, że w ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie sporządzony raport, zawierający dane liczbowe, ukazujący stopień osiągnięcia założonych celów oraz informację czy szacunkowe ramy finansowe na realizację działań okazały się wystarczające i czy założone kierunki działań zostały odpowiednio zaplanowane.

(akta kontroli str. 75-85, 226, 256, 288, 348-357, 377, 456)

1.3. W Centrum nie wprowadzono odrębnych procedur identyfikowania i monitorowania potrzeb osób starszych. Wiedzę w zakresie potrzeb osób starszych pracownicy Centrum pozyskiwali podczas bezpośrednich kontaktów z mieszkańcami Gminy m.in. na spotkaniach w świetlicach wiejskich. Rozpoznanie potrzeb osób starszych było rolą pracowników socjalnych z poszczególnych rejonów (wpisane w zakres czynności).

(akta kontroli str. 66-68)

Dyrektor wyjaśniła: *Pracownicy Centrum (...) wiedzę w zakresie potrzeb osób starszych pozyskiwali poprzez bezpośredni kontakt z mieszkańcami Gminy Świdwin w świetlicach wiejskich. Ponadto (jako dobra praktyka) łącznikiem między instytucją a mieszkańcem Gminy jest sołtys, który posiada szeroką wiedzę na temat mieszkańców (...). W gminie Świdwin funkcjonują trzy kluby Senior+, zaopiekowane przez animatora, który również jest informatorem w zakresie potrzeb osób starszych. Całość koordynuje pracownik z ramienia CUS. Ponadto w trakcie sporządzania diagnozy osoby starsze również brały udział w badaniach ankietowych. (...).*

Łącznikiem między instytucją, a społecznością lokalną są sołtysi, radni i animatorzy Klubów Seniora.

(akta kontroli str. 470, 481)

Dyrektor wyjaśniła, że w Centrum nie wyznaczono odrębnej komórki zajmującej się wyłącznie potrzebami osób starszych, rozeznanie potrzeb oraz inicjowanie wsparcia dla nich włączone jest do Zespołu ds. organizowania usług społecznych oraz Zespołu ds. realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 470, 481-482)

W latach 2022-2025 (I półrocze) na terenie Gminy zamieszkiwało odpowiednio: 5 665, 5 599, 5 520 i 5 477 osób, z tego:

- w wieku 60-69 lat odpowiednio: 862, 836, 811, 798 mieszkańców, w tym objętych opieką odpowiednio: 178, 112, 132 i 108 osób;
- w wieku 70-79 lat odpowiednio: 374, 420, 451 i 464 mieszkańców, w tym objętych opieką odpowiednio: 90, 69, 74, 71 osób;
- w wieku 80 lat i więcej odpowiednio: 176, 167, 157, 158 mieszkańców, w tym objętych opieką odpowiednio: 61, 48, 47, 38 osób.

Liczba osób starszych, które nie korzystały z żadnej z form pomocy wynosiła odpowiednio: 1 083, 1 194, 1 166, 1 203 osoby.

(akta kontroli str. 204)

Dyrektor wyjaśniła: (...) dane (...) dotyczące osób starszych mieszkających na terenie gminy Świdwin z podziałem na grupy wiekowe pozyskane zostały z ewidencji ludności. Centrum (...) w swoich zasobach nie posiada ewidencji osób starszych mieszkających na terenie gminy prowadzących jednoosobowe gospodarstwo domowe. W związku z projektem Utworzenie Centrum Usług Społecznych w Gminie Świdwin współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 została przeprowadzona analiza potrzeb społecznych występujących na terenie gminy Świdwin, której efektem była diagnoza, z której wyłoniły się konkretne problemy do rozwiązania przez gminę oraz zapotrzebowania mieszkańców na określone usługi społeczne. Następnym etapem tej diagnozy było stworzenie katalogu usług, które dotyczyły między innymi wsparcia osób starszych. Powyższe dane są aktualizowane na bieżąco przez pracowników socjalnych w ramach pracy socjalnej w rejonach opiekuńczych oraz przez koordynatorów indywidualnych planów usług społecznych. CUS (...) nie zbierał danych o tzw. więźniach czwartego piętra, gdyż na terenie gminy Świdwin nie istnieją budynki wielokondygnacyjne tj. wyższe niż trzypiętrowe. Osoby zamieszkują w domkach, budynkach parterowych bądź blokach dwupiętrowych. (...). Monitoring klientów CUS odbywał się za pośrednictwem wywiadów środowiskowych, aktualizacyjnych, monitoringu w zakresie świadczenia usług opiekuńczych przez pracownika socjalnego. Natomiast usługobiorcy monitorowani są za pośrednictwem zadowolenia z usługi trwającej powyżej 3 miesięcy przez koordynatora indywidualnych usług społecznych. Potrzeby osób starszych rozpoznawane są na bieżąco, jednakże pracownicy Centrum posiadają wiedzę na temat osób, które w najbliższym czasie ze względu na wiek i wiążącą z tym niepełnosprawność będą potrzebować wsparcia w ciągu 3-5 lat ewentualnie w dalszej perspektywie. Ustalono, że będzie to dotyczyć około 28 osób.

(akta kontroli str. 471, 482, 497, 595, 930-941)

Dla osób starszych, osamotnionych, zmagających się z chorobami wieku starczego CUS zaplanował w perspektywie najbliższych 3 lat:

- w ramach projektu *Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027* z terminem realizacji w okresie wrzesień 2025 – sierpień 2028 (projekt uzyskał dofinansowanie na kwotę 1 444,3 tys. zł), działania obejmujące: usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, usługi asystenckie w miejscu zamieszkania, pomoc wytchnieniową²⁶ dla opiekunów faktycznych/nieformalnych sprawujących opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, wsparcie seniorów w zakresie usług porządkowych w miejscu zamieszkania, usług *złota rączka* oraz utworzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego - usługi bezpłatne;
- w ramach projektu *Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027* z terminem realizacji w latach 2026-2029 (projekt na etapie złożonego wniosku) działania w celu zwiększenia równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości trwałych i przystępnych cenowo usług socjalnych dla osób 60+; zaplanowano następujące działania edukacyjne i rekreacyjne: stylizacja z pasją (zajęcia dla kobiet w jesieni życia, które pragną odkrywać i rozwijać swoje umiejętności w zakresie mody i urody); zajęcia z rękodzieła artystycznego; warsztaty biżuteryjne; warsztaty cukiernicze; obchody Światowego Dnia Praw Osób Starszych - mają na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat praw i potrzeb seniorów; wyjazdy do uzdrowiska na terenie województwa zachodniopomorskiego.

(akta kontroli str. 482, 528-554, 584-593, 596-598)

Dyrektor wyjaśniła: (...) w trosce o dobro starszych i niepełnosprawnych mieszkańców Gminy, Centrum dokonało rozeznania możliwości wsparcia tej grupy osób usługą od drzwi do drzwi²⁷, pracownicy Centrum w ramach planowania katalogu usług do programu Usług Społecznych Gminy Świdwin rozważali możliwość ujęcia tego typu usługi do katalogu usług, jednakże Gmina Świdwin i sąsiadujące z nią miasto Świdwin w ofercie posiada dwóch przewoźników typu Taxi. Po wstępnej rozmowie z przewoźnikami ustalono, że przedsiębiorcy nie są zainteresowani wykonywaniem tego typu usługi.

(akta kontroli str. 355-357, 471, 593)

Monitorowanie sytuacji osób starszych, jak wyjaśniła Dyrektor, odbywało się na bieżąco m.in. poprzez prowadzenie pracy socjalnej przez pracowników socjalnych Centrum. *Praca socjalna w tym zakresie jest działalnością trudną do zmierzenia, ale bardzo ważną, mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna prowadzona jest w oparciu o dokonanie diagnozy sytuacji klienta, opracowanie planu pomocy i wsparcia w zależności od indywidualnej sytuacji oraz posiadanego potencjału osobistego. Ważne jest systemowe i całościowe podejście do osoby/rodziny, w zależności od problemów występujących w rodzinie (...). Informacje o konieczności objęcia osoby starszej pomocą i wsparciem najczęściej spływają od osoby zainteresowanej pomocą, ale także od społeczności lokalnej – sąsiadów, sołtysów, radnych jak również ze szpitali*

²⁶ Pomoc wytchnieniowa dla osób starszych, zwana również opieką wytchnieniową, to forma wsparcia mająca na celu odciążenie opiekunów osób niesamodzielnych, w tym seniorów. Polega na czasowym zastąpieniu opiekuna w sprawowaniu opieki nad osobą starszą, dając opiekunowi możliwość odpoczynku, załatwienia spraw osobistych lub regeneracji sił.

²⁷ Usługa polegająca na transporcie osób starszych zapewniający odbiór osoby starszej z jej domu i dowóz do wybranego miejsca docelowego.

i ośrodków zdrowia. W 2022 r. 191 osób starszych, które nie figurują w bazie tutejszego organu, a tym samym nigdy nie korzystały z jakiegokolwiek pomocy objętych zostało różnego rodzaju wsparciem. W 2023 r. takich osób było 120, w 2024 r. – 136, a w I półroczu 2025 r. – 119.

(akta kontroli str. 471, 484, 933, 936-937, 940-941)

Zarówno z przedstawionych dokumentów, jak i z wyjaśnień Dyrektor wynika, że Centrum współpracowało z wieloma instytucjami w zakresie opieki, pomocy i wsparcia osobom starszym w tym m.in. Sądem Rejonowym, Komendą Powiatową Policji, Urzędem Gminy w Świdwinie, Środowiskowym Domem Samopomocy w Kłęczewie, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych Inspektoratem w Świdwinie, Poradnią Zdrowia Psychicznego w Świdwinie, Zakładem Opieki Zdrowotnej w Świdwinie. Dyrektor wyjaśniła także, że w okresie objętym kontrolą wystąpiły cztery przypadki zgłoszenia przez szpitale konieczności objęcia pomocą osoby starszej *z uwagi na brak możliwości samodzielnego funkcjonowania i wykonywania czynności dnia codziennego*. CUS w każdym przypadku podejmował działania zapewniające opiekę tych osób, w zależności od stwierdzonych potrzeb.

(akta kontroli str. 35-37, 65-78, 81-82, 143-146, 471, 484)

Na terenie Gminy działały stowarzyszenia, fundacje oraz kluby i stowarzyszenia sportowe²⁸. W ramach Roczego Programu Współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego wskazywano na następujące cele:

- integracja podmiotów realizujących zadania publiczne oraz zwiększenie aktywności społecznej organizacji pożytku publicznego,
- wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych,
- poprawa jakości życia mieszkańców gminy poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych,
- tworzenie warunków dla powstawania inicjatyw na rzecz społeczności lokalnych.

Zakres przedmiotowy współpracy obejmował m.in. następujące obszary :

- ochrona i promocja zdrowia,
- integracja i reintegracja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- działalność na rzecz osób niepełnosprawnych,
- działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
- ratownictwo i ochrona ludności,
- przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym.

(akta kontroli str. 38-42, 472, 484-486)

1.4. Dyrektor wyjaśniła, że *CUS ma rozpoznane środowiska osób starszych samotnych w ramach pracy socjalnej przez pracowników socjalnych, gdzie reagują na zgłaszane problemy. Odrębnego dokumentu w tym zakresie nie opracowujemy.*

²⁸ M.in. Stowarzyszenie Integracji Wiejskiej Rusinowo Razem, Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Sołectw Niemierzyno i Kłodzino Z tradycją w Przyszłość, Stowarzyszenie Przyjaciół Kłęczewa Mieszkańcy Razem, Stowarzyszenie Przyjaciół Kluczkowa, Stowarzyszenie Smardzko Razem, Stowarzyszenie Na rzecz Pomocy Szkole w Oparznie, Stowarzyszenie Razem Łatwiej w Kłęczewie, Towarzystwo Inicjatyw Pozytywnych Społecznie TIPS w Lekowie, Stowarzyszenie Przyszłość dla młodzieży Rusinowo, Lokalna Grupa Działania – Powiatu Świdwińskiego, Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych w Świdwinie, Świdwińskie Stowarzyszenie Amazonka w Świdwinie, Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych Pro Futuro w Kluczkowie, Stowarzyszenie Bona Fide – W Dobrej Wierze w Kłęczewie.

Centrum realizowało zadania ujęte w polityce społecznej wobec osób starszych w zakresie samotności poprzez wspieranie aktywności społecznej, poprawy dostępu do usług opiekuńczych, promocji zdrowia psychicznego i fizycznego seniorów, w tym:

- utworzenie i realizacja działań w ramach klubów Senior+, których celami było: wspieranie osób starszych w ich codziennym funkcjonowaniu, pomoc w utrzymaniu kondycji psychofizycznej, wspieranie rodzin w opiece nad seniorami, rozwijanie zainteresowań, poszerzanie i zdobywanie nowej wiedzy, zaspokajanie potrzeb kulturalnych i towarzyskich, budowanie świadomości bycia aktywnym członkiem społeczności lokalnej, ułatwianie dostępu do nowoczesnej nauki i techniki; podstawowym celem klubów Senior+ było motywowanie ludzi w wieku 60+ do wspólnego spędzania wolnego czasu, zwiększania udziału w życiu społecznym, zawieranie znajomości, przyjaźni, integracji międzypokoleniowej, aktywizacji seniorów z różnych środowisk, propagowanie kultury i sztuki, upowszechnianie zdrowego trybu życia, kultury fizycznej i sportu, organizowanie różnych form wypoczynku, imprez okolicznościowych, zajęć terapeutycznych, prelekcji zgodnie z zainteresowaniami członków klubu oraz organizowanie zajęć rozwijających zdolności i pasje;
- usługi opiekuńcze zabezpieczające podstawowe potrzeby osób starszych, niepełnosprawnych, samotnych i tych, których rodziny nie są w stanie zapewnić potrzebnej opieki - kierowane były do osób mających trudności związane z poruszaniem się, samoobsługą, kontaktami z otoczeniem oraz funkcjonowaniem w środowisku ze względu na wiek lub ciężkie i przewlekłe choroby;
- usługi społeczne polegające na wspieraniu rodziny, grup społecznych, grup mieszkańców z zakresu: reintegracji zawodowej i społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób starszych, wsparcia opiekunów faktycznych;
- realizacja w świetlicach wiejskich zajęć skierowanych do seniorów, w tym: spotkania z przedstawicielami Centrum Zdrowia Psychicznego w zakresie profilaktyki zdrowia psychicznego, spotkania z przedstawicielami policji w zakresie dbania o bezpieczeństwo, jak uniknąć oszustwa, np. *metoda na wnuczka*, spotkania ze strażakami w zakresie bezpieczeństwa dotyczącego zagrożeń zatruciem tlenkiem węgla w okresie jesienno-zimowym.

(akta kontroli str. 225-226, 229-233, 255-256, 259-262, 288-289, 290-293)

Centrum w badanym okresie realizowało wytyczne zawarte w Strategii, a odnoszące się do sytuacji osób starszych, w tym ich samotności. Rekomendowano rozwój działań mających na celu społeczną integrację międzypokoleniową, tworzenie rozwiązań systemowych służących aktywizacji społecznej i zawodowej osób starszych, pobudzaniu ich samodzielności w codziennym funkcjonowaniu oraz wsparciu niesamodzielnych osób starszych i osób sprawujących nad nimi opiekę. Dokumentem określającym konkretne działania dla osób starszych były coroczne programy usług społecznych dla Gminy. W latach 2022-2025 (I półrocze) zaplanowano i zrealizowano działania dla osób starszych i samotnych, które obejmowały:

- warsztaty z pielęgniarką, warsztaty z ortopedą, warsztaty z rehabilitantem²⁹,
- indywidualne konsultacje: kardiolog, ortopeda, rehabilitacja logopedyczna, neurolog³⁰,
- pomoc sąsiedzka, pomoc sąsiedzka *Złota rączka*³¹,
- spotkania z dietetykiem, psychologiem, fizjoterapeutą³²,
- wyjazdowe warsztaty aktywizujące³³,
- fitness³⁴.

(akta kontroli str. 67-68, 77-84, 309-312, 318-319, 414, 426-429)

Dyrektor wyjaśniła, że *działania były kierowane bezpośrednio dla osób starszych lub ogółu mieszkańców, w tym osób starszych bez wyszczególnienia osób starszych samotnych. Za wskaźnik, który pozwalał ocenić efektywność i zakres udzielanego wsparcia przyjęto liczbę osób korzystających ze wsparcia.*

(akta kontroli str. 472, 599)

Strategia zawierała wnioski z przeprowadzonej diagnozy sytuacji osób starszych, tj. podjęcie działań o charakterze opiekuńczym, a także rozwój usług przeznaczonych dla osób w starszym wieku. Rekomendowano rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi, upowszechnianie wolontariatu, podjęcie działań na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób starszych i niesamodzielnych poprzez rozwój usług opiekuńczych (w tym budowę mieszkania chronionego) jako alternatywę dla kosztownych domów pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 51-52)

Dyrektor wyjaśniła, że *jeśli chodzi o rozszerzenie pojęcia inwestycje w infrastrukturę to w ramach działania zrealizowano – utworzono 1 mieszkanie wspomagane (udostępnione od 1 lipca 2025 r.). Planuje się w roku 2026 utworzenie czwartego Klubu Senior+ w Łąkwie.*

(akta kontroli str. 472, 593)

CUS udzielał wsparcia samotnym osobom starszym w celu poprawy jakości ich życia. W przypadku udzielania wsparcia w postaci usług opiekuńczych lub asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością, ewentualne potrzeby pracownik Centrum ujmował w wywiadzie środowiskowym lub karcie zgłoszeń do Programu *Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością*. Poziom zadowolenia badany był raz do roku przez pracownika wyznaczonego przez Dyrektora Centrum³⁵, z którego to badania sporządzany był protokół. Protokoły z kontroli usług sporządzane były w miejscach świadczenia usług u seniorów i zawierały m.in. adnotację, że osoba u której świadczone usługi nie zgłasza żadnych uwag. W badanym okresie CUS nie stwierdził nieprawidłowości w świadczonych usługach.

²⁹ Z warsztatów w latach 2022-2023 skorzystało łącznie 52 osoby, w tym 48 kobiet i 4 mężczyzn.

³⁰ Z indywidualnych konsultacji w latach 2022-2024 skorzystało łącznie 70 osób, w tym 56 kobiet i 14 mężczyzn.

³¹ Z pomocy sąsiedzkiej w latach 2022-2025 skorzystało łącznie 40 osób, w tym 32 kobiety i 8 mężczyzn.

³² W spotkaniach w latach 2022-2025 wzięło udział łącznie 191 osób, tym 139 kobiet i 52 mężczyzn.

³³ W wyjazdach w latach 2022-2023 wzięło udział łącznie 86 osób, w tym 67 kobiet i 19 mężczyzn.

³⁴ W zajęciach w latach 2022-2023 wzięło udział łącznie 256 osób, w tym 212 kobiet i 44 mężczyzn.

³⁵ Na podstawie Zarządzenia nr 11 Dyrektora Centrum z dnia 12 października 2021 r. w sprawie procedury kontroli i nadzoru usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych oraz usług świadczonych w ramach Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” świadczonych przez Centrum Usług Społecznych w Gminie Świdwin.

Centrum w badanym okresie nie badało poczucia osamotnienia wśród osób starszych. Dyrektor wyjaśniła: (...) *aby wyjść naprzeciw ewentualnym potrzebom w tym zakresie zaplanowano w okresie jesiennym w ramach Planu Organizowania Społeczności Lokalnej na rok 2025 innowacyjną formę wsparcia – akcją Życzliwy telefon (poprzedzony akcją informacyjną). Działania skierowane do osób starszych, które mają poczucie osamotnienia i potrzebę kontaktu z drugą osobą, realizowane w formie rozmowy telefonicznej (charakter wsparcia: towarzyski, informacyjny na temat potrzeb osoby starszej, bieżącej sytuacji, stanu zdrowia, samopoczucia, w celu podjęcia działań wspierających oraz informacyjnym na temat zakresu usług społecznych).*

(akta kontroli str. 472, 490)

1.5. Centrum świadczyło opiekę osobom starszym w formie:

- usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania - w latach 2022-2025 (I półrocze) liczba osób starszych ubiegających się o taką usługę wynosiła odpowiednio: 20, 27, 30, 24 osób; Centrum zapewniło to świadczenie wszystkim potrzebującym (było ono dominujące w pakiecie wsparcia seniorów);
- usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania w formie usług sąsiedzkich - Centrum zapewniło takie usługi w 2024 r. i 2025 r (I półrocze) dla odpowiednio pięciu i czterech osób starszych, tj. wszystkich potrzebujących;
- usług asystencji osobistej w ramach programu Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością – w latach 2022-2025 (I półrocze) liczba seniorów ubiegających i korzystających z takiej usługi wyniosła odpowiednio: pięć (w latach 2022-2024) oraz cztery w I półroczu 2025 r.;
- usługi z programu Senior+ (kluby samopomocy) - liczba osób starszych korzystających z takiej formy wsparcia wynosiła odpowiednio: 52, 52, 56, 45 osób.

W latach 2022-2025 (I półrocze) liczba osób z terenu Gminy korzystająca z DPS wynosiła odpowiednio: trzy, cztery, cztery i trzy. Liczba ubiegających się o DPS wynosiła: jedna osoba w 2023 r. i jedna w 2024 r. W 2022 r. i 2025 r. nie było takich osób.

Inne formy wsparcia osób starszych to:

- warsztaty, zajęcia i indywidualne konsultacje dotyczące bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej - liczba osób starszych korzystających z tego typu wsparcia w latach 2022-2025 (I półrocze) wynosiła odpowiednio: 75, 16, 13, 48 osób i objęła wszystkie osoby ubiegające się o takie wsparcie;
- świadczenie pielęgnacyjne - liczba osób starszych korzystających ze świadczenia pielęgnacyjnego wynosiła odpowiednio: 27, 28, 21, 19 osób.

Średni okres oczekiwania na wydanie decyzji wynosił:

- dla usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania odpowiednio: dziesięć, dziewięć, trzynaście i siedem dni,
- dla usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania w formie usług sąsiedzkich realizowanych w latach 2024-2025 odpowiednio: sześć i osiem dni.

CUS w badanych latach realizował projekt pilotażowy dotyczący opiekuńczych usług pomocy sąsiedzkiej. W jego ramach z takiego wsparcia skorzystało odpowiednio: 25, 13, cztery, dwie osoby.

Dyrektor wyjaśniła: *W latach 2022-2023 usługi pomocy sąsiedzkiej realizowane były w ramach projektu „Utworzenie Centrum Usług Społecznych w Gminie Świdwin”,*

współfinansowanego ze środków europejskich. W okresie od 2024 do obecnie, usługi sąsiedzkie realizowane są ze środków własnych. Poza pomocą sąsiedzką Centrum świadczyło i świadczy również usługi opiekuńcze oraz sąsiedzkie usługi opiekuńcze (od 2024r.) w ramach programu „Korpus Wsparcia Seniorów”.

Centrum nie prowadziło w badanym okresie specjalistycznej usługi opiekuńczej w miejscu zamieszkania.

(akta kontroli str. 205, 208, 998-999)

Gmina wnioskowała w badanym okresie o środki z programów, z tego:

a) w 2022 r.:

- *Opieka 75+* - z przyznanego dofinansowania w wysokości 17,9 tys. zł, wykorzystano 15 tys. zł; liczba osób korzystających wyniosła siedem;
- *Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnościami* - z przyznanego dofinansowania w wysokości 54 tys. zł, wykorzystano 51 tys. zł; liczba osób korzystających wynosiła pięć;
- *Senior+ (Moduł 2)* - przyznane dofinansowanie w wysokości 87,5 tys. zł zostało wykorzystane w całości; liczba osób korzystających wyniosła 52 osoby;

b) w 2023 r.:

- *Opieka 75+* - przyznane dofinansowanie w wysokości 14,6 tys. zł zostało wykorzystane w całości; liczba osób korzystających wyniosła dziesięć;
- *Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnościami* - przyznane dofinansowanie w wysokości 31,2 tys. zł zostało wykorzystane w całości; liczba osób korzystających wynosiła pięć;
- *Senior+ (Moduł 2)* - przyznane dofinansowanie w wysokości 86,4 tys. zł zostało wykorzystane w całości; liczba osób korzystających wyniosła 52 osoby;

c) w 2024 r.:

- *Opieka 75+* - przyznane dofinansowanie w wysokości 36,3 tys. zł zostało wykorzystane w całości; liczba osób korzystających wyniosła 14;
- *Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnościami* - przyznane dofinansowanie w wysokości 39 tys. zł zostało wykorzystane w całości; liczba osób korzystających wynosiła pięć;
- *Senior+ (Moduł 2)* - przyznane dofinansowanie w wysokości 87,5 tys. zł zostało wykorzystane w całości; liczba osób korzystających wyniosła 56 osób;
- *Korpus Wsparcia Seniorów* - z przyznanego dofinansowania w kwocie 33,2 tys. zł wykorzystano 19,4 tys. zł; liczba osób korzystających wyniosła pięć;

d) w I półroczu 2025 r.:

- *Opieka 75+* - przyznane dofinansowanie wyniosło 72,8 tys. zł; do końca czerwca 2025 r. Centrum nie wykorzystało środków z tego programu; Dyrektor wyjaśniła, że umowa na 2025 r. podpisana została 9 czerwca 2025 r., a środki otrzymano w lipcu 2025 r.; liczba osób korzystających wynosi 13;
- *Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnościami* - z przyznanego dofinansowania w wysokości 36,8 tys. zł wykorzystano 18,1 tys. zł; liczba osób korzystających wynosiła cztery;
- *Senior+ (Moduł 2)* - przyznane dofinansowanie w wysokości 87,5 tys. zł; do końca czerwca 2025 r. Centrum nie wykorzystało środków z tego programu; Dyrektor wyjaśniła, że umowa na 2025 r. podpisana została 17 czerwca 2025 r.; liczba osób korzystających z tego programu wynosi 45;
- *Korpus Wsparcia Seniorów* - przyznane dofinansowanie wyniosło 44,4 tys. zł; Centrum nie wykorzystało środków z tego programu; Dyrektor wyjaśniła, że

umowa na 2025 r. podpisana została 17 czerwca 2025 r.; liczba osób, która korzystać będzie z tego programu wynosi cztery osoby.

(akta kontroli str. 206a, 490-491, 833)

Dyrektor wyjaśniła m.in.: (...) *wpływ na mniejsze wykorzystanie dotacji miał (...) fakt, iż seniorzy którym przyznano usługi w ramach programu przebywali długotrwale w szpitalach. (...) wystąpiły (...) trudności w znalezieniu opiekuna sąsiada niespokrewnionego z osobą, u której były świadczone usługi, (...). Niewykorzystanie dotacji (...) było spowodowane chorobą pracownika świadczącego usługi asystencji osobistej.* Ponadto Dyrektor wyjaśniła, że *wydatki z przyznanych dotacji na realizację zadań w ramach programu „OPIEKA 75+” na rok 2025, programu wieloletniego „SENIOR+” na lata 2021-2025 Edycja 2025 oraz programu „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2025 MODUŁ I zostały zrefundowane w II półroczu 2025 r. zgodnie z programami i zawartymi umowami w czerwcu 2025 r.*

(akta kontroli str. 942-944, 998-999)

Centrum rozpoczęło działania obejmujące rozwój nowych form wsparcia dla osób starszych. Takimi działaniami było:

- utworzenie Klubu Senior+ w Krosinie i Rogalinie (2019 r.) oraz Klubu Senior+ w Cieszeniowie (2020 r.); celem ich działalności było motywowanie osób w wieku 60 lat i więcej do wspólnego spędzania wolnego czasu, zwiększenia udziału w życiu społecznym, zawierania znajomości, przyjaźni, integracji międzypokoleniowej, aktywizacji seniorów, propagowanie kultury i sztuki, upowszechnianie zdrowego trybu życia, kultury fizycznej i sportu, organizowanie różnych form wypoczynku, imprez okolicznościowych, zajęć terapeutycznych, prelekcji zgodnie z zainteresowaniem członków klubu oraz organizowanie zajęć rozwijających zdolności i pasje; kluby opracowywały własne programy i plany, czynne były od poniedziałku do piątku po cztery godziny dziennie; udział w zajęciach był nieodpłatny, a deklaracja uczestnictwa dostępna w każdym klubie oraz w CUS;
- utworzenie wsparcia Asystenta Osobistego Osoby z Niepełnosprawnością – Gmina realizowała Program *Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością* od 2020 r.; jego celem było zapewnienie dostępności do usługi asystenta, tj. wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz w funkcjonowaniu w życiu społecznym osób niepełnosprawnych;
- usługi społeczne skierowane wyłącznie do osób 60+ w ramach programu *Usługi Społeczne w Gminie Świdwin na lata 2021-2023* (zajęcia i warsztaty dla seniorów dotyczące bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej, mobilne, indywidualne konsultacje dla seniorów ze specjalistami z zakresu zdrowia, bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej, spotkania ze specjalistami z zakresu dietetyki, rozwój wolontariatu międzypokoleniowego – utworzenie jednej grupy wolontariackiej liczącej 20 osób, świadczącej wsparcie dla osób 60+;
- usługi społeczne skierowane do ogółu mieszkańców Gminy, w tym do osób 60+ w ramach programu *Usługi Społeczne w Gminie Świdwin lata 2021-2023* w tym zajęcia fizyczne, usługi terapeutyczne, porady terapeutyczne (psycholog, terapeuta), warsztaty i szkolenia wyjazdowe, imprezy integrujące mieszkańców w tym festyny profilaktyczne, opiekuńcze usługi pomocy sąsiedzkiej;
- utworzenie w 2025 r. jednego mieszkania wspomagane dla osoby niepełnosprawnej.

(akta kontroli str. 301-319, 402, 410-416, 418-434)

CUS w latach 2022-2023 zrealizował następujące usługi z zakresu wsparcia osób starszych:

- zajęcia i warsztaty dla seniorów dotyczące bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej (zrealizowano dziewięć takich zajęć, w których uczestniczyły 62 osoby),
- mobilne, indywidualne konsultacje dla seniorów ze specjalistami z zakresu zdrowia, bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej (przeprowadzono 140 konsultacji, którymi objęto 54 osoby),
- rozwój wolontariatu międzypokoleniowego (zrealizowano 10 warsztatów, w których wzięło udział 60 wolontariuszy),
- porady ze specjalistami – porady dietetyka dla 30 osób.

W 2024 CUS dla osób starszych zrealizował jedno zajęcie i warsztaty z zakresu bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej, w których uczestniczyło osiem osób.

Centrum uzyskało dofinansowanie w ramach programu: *Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027* z datą rozpoczęcia realizacji od 1 września 2025 r. do 31 sierpnia 2028 r.³⁶

Centrum w dniu 30 czerwca 2025 r. złożyło kolejny wniosek o dofinansowanie na rozwój nowych usług z programu: *Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027* z okresem realizacji od 1 stycznia 2026 do 31 grudnia 2029 r.

(akta kontroli str. 226, 256, 288, 438-447, 452-457, 529-532, 584-592, 594)

Wójt Gminy Świdwin poinformował³⁷, że Gmina Świdwin w latach 2022-2025 (I półrocze) zapewniła osobom starszym bezpłatny transport na wybory oraz na wydarzenia kulturalne organizowane w ramach działalności klubów seniora w Gminie Świdwin.

(akta kontroli str. 355-357, 831)

Centrum informowało mieszkańców Gminy o dostępnych formach wsparcia wykorzystując do tego metody tradycyjne takie jak ulotki i plakaty dostępne w miejscach publicznych oraz na spotkaniach informacyjnych w świetlicach wiejskich. Informacje o formach wsparcia seniorów zamieszczane były także na stronach internetowych zarówno Gminy³⁸ jak i CUS³⁹ oraz na portalu Facebook⁴⁰. Informacje zawarte na stronach internetowych zawierały dane kto może uzyskać taką pomoc, procedurę ubiegania się o pomoc, dokumenty niezbędne do złożenia wniosku, osoby mogące udzielić bardziej szczegółowych informacji, osoby do których należy się zwrócić.

³⁶ W ramach tego projektu CUS wnioskował o dofinansowanie usług dla osób starszych w tym o usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla pięciu osób, usługi asystenckie w miejscu zamieszkania dla pięciu osób, pomoc wytchnieniowa dla opiekunów faktycznych/nieformalnych sprawujących opiekę nad osobą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu dla 10 osób. Ponadto wnioskował o rehabilitację zapobiegawczą dla 180 osób (dla jednej osoby 5 godzin wsparcia), poradnictwo psychologiczne indywidualne dla 10 osób (dla jednej osoby 5 godzin wsparcia), usługi porządkowe w miejscu zamieszkania dla 45 osób z niepełnosprawnością (OzN) (dla jednej osoby 36 godzin wsparcia), usługi *złota rączka* dla 45 osób (dla jednej osoby 4 godziny wsparcia), utworzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego.

³⁷ Informacja pozyskana w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

³⁸ <https://www.swidwin.gmina.pl/>

³⁹ <https://cus.gminaswidwin.pl/>

⁴⁰ <https://www.facebook.com/profile.php?id=100057642001616>

<https://www.facebook.com/profile.php?id=6155595355179>

<https://www.facebook.com/profile.php?id=61569236276263>

CUS w latach objętych kontrolą współpracował z 14 świetlicami wiejskimi na terenie Gminy m.in. w zakresie działalności kulturalnej dla seniorów. Na terenie Gminy funkcjonowały cztery zespoły wokalo-muzyczne⁴¹, organizowano corocznie cykliczne imprezy plenerowe⁴² oraz imprezy sportowe⁴³. W Gminie działała Gminna Biblioteka Publiczna w Bierzwnicy oraz jej filia w Lekowie. Seniorzy brali udział w corocznej akcji „Narodowe czytanie”. Uczestniczyli także m.in. w:

- konkursach, spotkaniach integracyjnych – ludoterapia, spotkanie integracyjne z okazji pożegnania lata;
- biblioterapii, muzykoterapii, teatroterapii, zajęciach rekreacyjnych (spacery, nordic walking, porannych ćwiczeniach ogólnousprawniających).

Centrum współpracowało także ze szkołami podstawowymi z terenu Gminy.

(akta kontroli str. 493-494, 834)

Dyrektor wyjaśniła, że Centrum współpracowało w badanych latach z lokalnymi organizacjami pozarządowymi oraz świetlicami wiejskimi w zakresie działań skierowanych do osób starszych w oparciu m.in. o Program Usług Społecznych w Gminie Świdwin na lata 2021-2023. Na jego podstawie CUS zorganizowało w ramach umowy z *Fundacją Stonoga*⁴⁴ zajęcia oraz warsztaty dotyczące bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej (spotkania w świetlicach wiejskich osób 60+ z ortopedą oraz pielęgniarką środowiskową), mobilne, indywidualne konsultacje dla seniorów ze specjalistami w zakresie zdrowia, bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowotnej (ortopeda, kardiolog, neurolog), porady dietetyka, usługi fizjoterapeutyczne. CUS zorganizowało wsparcie dla osób starszych przy udziale wolontariuszy oraz we współpracy z opiekunami świetlic, a zajęcia fizyczne w ramach umowy ze Stowarzyszeniem *Przyjaciele Szkoły w Oparznie*⁴⁵. Na podstawie Planu Organizowania Społeczności Lokalnej na 2025 r.⁴⁶, Centrum zorganizowało dla seniorów:

- spotkania edukacyjne z przedstawicielami straży pożarnej dotyczące omówienia podstawowych zasad i obowiązków wynikających z użytkowania pieców i innych urządzeń grzewczych; spotkania organizowano we współpracy z KPPSP w Świdwinie w świetlicach wiejskich;
- spotkania edukacyjne z pracownikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Świdwinie dotyczące nowych świadczeń realizowanych przez ZUS (świadczenia wspierające), Programu *Aktywny rodzic*; spotkania organizowano w świetlicach wiejskich;
- kampanie społeczne w świetlicach wiejskich przy udziale Policji, dotyczące podniesienia poziomu świadomości mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa, uniknięcia oszustw i wyłudzeń (metody „na wnuczka”, „na Policjanta”);

⁴¹ Zespół Ludowy „Dąbrowiaczy” z Rusinowa, Zespół Ludowy „Barwinok” z Rusinowa, Chór „Kantata” ze Smardzka, Zespół Dziecięcy „Jagody” z Bierzwnicy.

⁴² M.in. dożynki gminne, Turniej Sołectw o „Szablę Wójta” gminy Świdwin, Rusinowskie lato z Folklorem, Festiwal Piosenki Polskiej w Cieszeniewie.

⁴³ Np. Turniej Tenisa Stołowego w Cieszeniewie, Halowy Turniej Piłki Nożnej o puchar Wójta gminy Świdwin.

⁴⁴ Nr CUS. 01.04.2022 z dnia 19 kwietnia 2022 r. w terminie realizacji od dnia zawarcia umowy do 31 sierpnia 2023 r.

⁴⁵ Nr CUS 02/07/2022 z dnia 14 lipca 2022 r. - termin realizacji umowy do 31 sierpnia 2023 r.

⁴⁶ Dokument wewnętrzny CUS z 2024 r.

- spotkanie profilaktyczno-edukacyjne w świetlicach wiejskich z przedstawicielami Poradni Zdrowia Psychicznego w Świdwinie na temat zagrożeń i potrzeb człowieka w kontekście higieny psychicznej.
(akta kontroli str. 301-320, 321-327, 473, 498-500, 963, 970-977, 978-985)

1.6. W latach 2022-2025 (I półrocze) CUS wydatkowało środki na realizację usług opiekuńczych i innych form wsparcia kierowanych do osób starszych odpowiednio w wysokości: 721,2 tys. zł⁴⁷; 870,0 tys. zł⁴⁸; 871 tys. zł⁴⁹; 439,9 tys. zł⁵⁰.

Wydatki na jedną osobę starszą wynosiły średnio: 11,5 tys. zł w przypadku usług opiekuńczych, 3,2 tys. zł w przypadku usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich (Program Korpus Wsparcia Seniorów – realizowany od 2024 r.), 4,9 tys. zł w przypadku klubów samopomocy Senior+, 30,3 tys. zł w przypadku pobytu w domach pomocy społecznej.

CUS w latach 2022-2025 (I półrocze) realizowało także wsparcie osób starszych w ramach projektu *Utworzenie Centrum Usług Społecznych w Gminie Świdwin* współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (pomoc sąsiedzka i wolontariat międzypokoleniowy) w wysokości odpowiednio: 110,1 tys. zł, 102,5 tys. zł, 33,5 tys. zł, 11,2 tys. zł (5,8 tys. zł na osobę) oraz warsztaty dotyczące bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowia (pielęgniarka, ortopeda), konsultacje indywidualne (kardiolog, neurolog, ortopeda, logopeda) – wydatki wynosiły w 2022 r. – 21,4 tys. zł i w 2023 r. – 11,1 tys. zł (0,4 tys. zł na osobę; projekt w tym obszarze zakończył się w sierpniu 2023 r.).

(akta kontroli str. 206)

Dyrektor wyjaśniła: (...) *potrzeby mieszkańców Gminy, w tym osób starszych zmieniają się w każdym miesiącu – trudno jest oszacować stałą wartość pomocy, która będzie udzielana. Plan finansowy Centrum w ciągu roku budżetowego aktualizowany jest do bieżących potrzeb mieszkańców Gminy. Wszystkie potrzeby finansowe zgłaszane przez Centrum do projektu uchwał budżetowych były uwzględniane w budżecie. Ponadto wyjaśniła: (...)z aktualnie realizowanych form pomocy najmniej kosztowne są usługi opiekuńcze dla osób starszych w formie usług sąsiedzkich.*

⁴⁷ W tym: 230,7 tys. zł – świadczenia usług opiekuńczych dla osób starszych, 229,9 tys. zł – funkcjonowanie dziennych domów pomocy/pobytu lub klubów samopomocy osób starszych, 129,1 tys. zł – pobyt osób starszych w domach pomocy społecznej, 110,1 tys. zł – inne formy wsparcia seniorów (pomoc sąsiedzka i wolontariat międzypokoleniowy), 21,4 tys. zł – inne formy wsparcia seniorów (warsztaty na temat bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowia, konsultacje indywidualne).

⁴⁸ W tym: 357,2 tys. zł – świadczenia usług opiekuńczych dla osób starszych, 290,3 tys. zł – funkcjonowanie dziennych domów pomocy/pobytu lub klubów samopomocy osób starszych, 108,9 tys. zł – pobyt osób starszych w domach pomocy społecznej, 102,5 tys. zł – inne formy wsparcia seniorów (pomoc sąsiedzka i wolontariat międzypokoleniowy), 11,1 tys. zł – inne formy wsparcia seniorów (warsztaty na temat bezpieczeństwa i profilaktyki zdrowia, konsultacje indywidualne).

⁴⁹ W tym: 362,1 tys. zł – świadczenia usług opiekuńczych dla osób starszych, 24,2 tys. zł – świadczenie usług opiekuńczych dla osób starszych w formie usług sąsiedzkich, 319,6 tys. zł – funkcjonowanie dziennych domów pomocy/pobytu lub klubów samopomocy osób starszych, 131,7 tys. zł – pobyt osób starszych w domach pomocy społecznej, 33,4 tys. zł – inne formy wsparcia seniorów (pomoc sąsiedzka i wolontariat międzypokoleniowy).

⁵⁰ W tym: 210,7 tys. zł – świadczenia usług opiekuńczych dla osób starszych, 4,6 tys. zł – świadczenie usług opiekuńczych dla osób starszych w formie usług sąsiedzkich, 158,4 tys. zł – funkcjonowanie dziennych domów pomocy/pobytu lub klubów samopomocy osób starszych, 54,9 tys. zł – pobyt osób starszych w domach pomocy społecznej, 11,2 tys. zł – inne formy wsparcia seniorów (pomoc sąsiedzka i wolontariat międzypokoleniowy).

Środki na wsparcie osób starszych wydatkowane z programów wynosiły odpowiednio:

- a) w 2022 r.: 15,0 tys. zł – Opieka 75+ (liczba osób - siedem); 51 tys. zł – Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością (pięć); 87,5 tys. zł – Senior+ (52);
- b) w 2023 r.: 14,6 tys. zł – Opieka 75+ (10); 31,2 tys. zł – Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością (pięć); 86,4 tys. zł – Senior+ (52);
- c) w 2024 r.: 36,3 tys. zł – Opieka 75+ (14); 19,4 tys. zł – Korpus wsparcia seniorów (pięć); 39 tys. zł – Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością (pięć); 87,5 tys. zł – Senior+ (56);
- d) w I półroczu 2025 r.: 18,1 tys. zł – Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością (cztery).

(akta kontroli str. 207, 505-506)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

OBSZAR

2. Prawdliwość i skuteczność realizacji wybranych form opieki w miejscu zamieszkania nad osobami starszymi.

Opis stanu
faktycznego

2.1. CUS w poszczególnych latach z okresu 2022-2025 (I półrocze) wydało odpowiednio: 20, 27, 30, 24 decyzji w sprawie przyznania osobom starszym usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Wszystkie były pozytywne, tj. nie odmówiono nikomu z wnioskujących tego świadczenia. Średni czas oczekiwania na wydanie decyzji wynosił odpowiednio: dziesięć, dziewięć, trzynaście, siedem dni.

(akta kontroli str. 208)

Analiza jedenastu spraw dotyczących osób starszych korzystających z pomocy w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania wykazała, że:

- wszystkie sprawy wszczęte zostały na pisemny wniosek osoby zainteresowanej;
- wywiady środowiskowe przeprowadzono na podstawie art. 107 ustawy o pomocy społecznej oraz zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego⁵¹; zawierały one diagnozę osoby ubiegającej się o pomoc oraz wniosek pracownika socjalnego o zakwalifikowaniu wnioskodawcy do pomocy socjalnej; wywiady przeprowadzono w czterech sprawach w dniu złożenia wniosku, w siedmiu - w terminie od jednego do 16 dni; we wszystkich badanych przypadkach wywiady były aktualizowane; pomoc dla osoby wnioskującej była zgodna z jej wnioskiem;
- we wszystkich badanych przypadkach wywiady środowiskowe zawierały niezbędne informacje dotyczące sytuacji seniorów, tj. sytuacji rodzinnej, majątkowej, dochodowej;
- w ramach przeprowadzonego wywiadu pracownik socjalny dokonał analizy i diagnozy sytuacji danej osoby lub rodziny oraz formułował wnioski z nich wynikające, stanowiące podstawę planowania pomocy; zaproponowane

⁵¹ Dz. U. poz. 893, ze zm.; dalej: rozporządzenie w sprawie wywiadu środowiskowego.

wsparcie/pomoc we wszystkich badanych przypadkach było zgodna z wnioskiem;

- jedna osoba, spośród 11 badanych przypadków, po około roku korzystania ze wsparcia w postaci usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania złożyła wniosek o DPS⁵² (wcześniej korzystała z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania⁵³); w pozostałych przypadkach nie składano wniosków o DPS; usługi świadczone były w sposób ciągły w okresie roku budżetowego i odnawiane po złożeniu wniosku przez osobę zainteresowaną na kolejny okres;
- usługi opiekuńcze w każdym badanym przypadku obejmowały usługi w miejscu zamieszkania w dni robocze⁵⁴; zakres usług obejmował pomoc w zakresie robienia zakupów, wykupu leków, umawiania wizyt lekarskich, utrzymywania kontaktów ze środowiskiem lokalnym, w niektórych przypadkach pomoc w zakresie dbania o higienę osobistą oraz pomoc w przygotowywaniu i spożywaniu posiłków, podawania leków, dbaniu o porządek pomieszczeń, pomoc w czynnościach palenia w piecu, prania;
- we wszystkich przypadkach CUS ustalił indywidualny zakres i wymiar usług opiekuńczych, okres i miejsce ich świadczenia oraz naliczył odpłatności za usługi;
- wszystkie decyzje wydane zostały zgodnie z art. 35 i 36 Kpa przez Dyrektora CUS upoważnionego przez Wójta Gminy Świdwin;
- decyzje zawierały zakres i wymiar świadczonych usług, okres i miejsce ich świadczenia, wykaz czynności opiekuńczych oraz zasady odpłatności, tryb ich pobierania, oraz zasady częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat;
- świadczenia przyznawane były w zakresie i na okres zgodny z wnioskiem osoby zainteresowanej;
- płatności za świadczone usługi były zgodne z uchwałą Rady Gminy z dnia 21 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze, usługi opiekuńcze sąsiedzkie i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat, jak również trybu ich pobierania⁵⁵;
- świadczenie usług przez CUS było potwierdzane w kartach pracy opiekunek przez osoby, którym przyznano opiekę; karty zawierały datę, miejsce świadczenia usługi opiekuńczej; nie stwierdzono jednoczesnego wykonywania usług opiekuńczych oraz asystencji osobistej osoby z niepełnosprawnością;
- monitorowanie świadczonych usług odbywało się poprzez analizę kart opiekunek przez wyznaczoną przez Dyrektora osobę wizytującą w miejscu świadczenia usług, zasięganie opinii u osób objętych usługami; na kartach sporządzanych przez opiekunki, wykonanie usług potwierdzane było przez osobę sprawdzającą i akceptowane przez Dyrektora; z kontroli przeprowadzonych w miejscach świadczenia usług sporządzano protokół,

⁵² Pisemny wniosek z 12 listopada 2024 r., wywiad środowiskowy z 19 listopada 2024 r.,

⁵³ Wniosek z dnia 4 grudnia 2023 r. Z usług pomocy społecznej osoba ta korzystała od 7 grudnia 2023 r.

⁵⁴ W wymiarze: dwóch godzin dziennie – cztery przypadki, trzech godzin dziennie (początkowo) oraz pięciu godzin tygodniowo (później) – jeden, czterech godzin tygodniowo – dwa, dziesięciu godzin tygodniowo – trzy, trzech godzin tygodniowo – jeden.

⁵⁵ Nr LIX/442/2023, zmiana Uchwały nr II/18/2024 Rady Gminy z dnia 29 maja 2024 r., dalej: Uchwała ws. warunków przyznawania świadczeń.

w którym odnotowywano, że *nie stwierdzono uchybień, wykonywane usługi są zgodne z wydaną decyzją administracyjną, świadczeniobiorca nie zgłasza żadnych uwag do pracy osoby świadczącej pomoc*; wskazana osoba dokonywała analizy kart pracy opiekunek oraz odbywała wizyty monitorujące w miejscu świadczenia usług nie rzadziej jak raz na 12 miesięcy; kontrole przeprowadzane były systematycznie i cyklicznie zgodnie z zarządzeniem dyrektora CUS z 12 października 2021 r.;

- ocena skuteczności udzielanego wsparcia odbywała się na bieżąco i cyklicznie (rozmowy z osobami starszymi, aktualizacje wywiadów środowiskowych, wizyty w środowisku).

(akta kontroli str. 604-694, 945-959, 995-997)

Dyrektor wyjaśniła, że ewaluacja w CUS polegała *na sprawdzeniu i ocenie, czy realizowane usługi przyniosły oczekiwane rezultaty, co przyczyniło się do ich osiągnięcia, a co było barierą. Ewaluacja w zakresie realizowanych usług opiekuńczych, usług opiekuńczych sąsiedzkich, usług asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością oraz uczestnictwa seniorów w Klubach Senior+ w Centrum Usług Społecznych w Gminie Świdwin, polega na analizie wytworzonej w jednostce dokumentacji oraz obserwacji i rozmowach z osobami korzystającymi z w/w usług. (...). Analiza dokumentacji dostarcza informacji dotyczących efektów i jakości przyznanego wsparcia, dotyczy to głównie wywiadów środowiskowych oraz notatek służbowych. Na podstawie analizy m.in. dokumentacji sporządzane są sprawozdania (sprawozdanie z działalności jednostki) i zapotrzebowania na środki finansowe. (...). Pracownicy socjalni oraz koordynatorzy indywidualnych planów usług społecznych podczas wizyt w środowiskach osób objętych usługami, bezpośrednio przyglądają się realizacji poszczególnych usług, rozmawiają z ich odbiorcami o ich potrzebach (...). Bezpośrednia obserwacja w środowisku pozwala na sformułowanie wniosków dotyczących realizacji poszczególnych usług, ich celów oraz efektów (...). Obserwacja pozwala określić, czy dana usługa realizowana jest zgodnie z określonym planem i czy przynosi pozytywne efekty dla jej odbiorcy. Na tej podstawie określany jest zakres usług w kolejnej decyzji przyznającej wsparcie w formie usług. (...). Wyniki działań w zakresie ewaluacji nie są gromadzone w formie udokumentowanej np. w formie raportu ewaluacyjnego, niemniej analiza zgromadzonej dokumentacji, obserwacja środowisk oraz rozmowy z odbiorcami usług pozwalają na sformułowanie wniosków dotyczących skuteczności udzielanego wsparcia oraz planowania w kolejnych latach budżetu jednostki w taki sposób, aby zabezpieczać potrzeby mieszkańców gminy w zakresie świadczenia usług m.in. dla seniorów.*

(akta kontroli str. 827-828)

2.2. W badanym okresie CUS nie świadczyło specjalistycznych usług opiekuńczych osobom starszym w miejscu zamieszkania.

(akta kontroli str. 55, 132, 205, 208, 231, 261, 293)

2.3. CUS w latach 2022-2023 nie świadczyło usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania w formie usług sąsiedzkich⁵⁶. W latach 2024-2025 (I półrocze) CUS wydało odpowiednio pięć i cztery decyzje w sprawie przyznania osobom starszym usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania w formie usług sąsiedzkich, wszystkie pozytywne. Średni czas oczekiwania na wydanie decyzji wynosił odpowiednio sześć i osiem dni.

⁵⁶ Dotyczy usług wynikających z ustawy o pomocy społecznej.

Analiza siedmiu spraw dotyczących osób starszych korzystających z usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich w miejscu zamieszkania wykazała, że:

- wszystkie sprawy wszczęto na pisemny wniosek osoby zainteresowanej,
- wywiady środowiskowe przeprowadzone zostały na podstawie art. 107 ustawy o pomocy społecznej oraz zgodnie z rozporządzeniem w sprawie wywiadu środowiskowego; zawierały one diagnozę osoby ubiegającej się o pomoc oraz wniosek pracownika socjalnego o zakwalifikowaniu wnioskodawcy do pomocy socjalnej; wywiady przeprowadzone zostały w czterech przypadkach w dniu złożenia wniosku, w terminach jednego i sześciu dni od złożenia wniosku (odpowiednio jeden i dwa przypadki); wywiady nie były aktualizowane⁵⁷; pomoc dla osoby wnioskującej była zgodna z jej wnioskowaniem;
- wywiady środowiskowe zawierały niezbędne informacje dotyczące sytuacji seniorów, tj. sytuacji rodzinnej, majątkowej, dochodowej;
- w ramach przeprowadzonego wywiadu pracownik socjalny dokonał analizy i diagnozy sytuacji danej osoby lub rodziny i formułował wnioski, stanowiące podstawę planowania pomocy; zaproponowane wsparcie/pomoc były zgodne z wnioskiem;
- świadczenia przyznawane były w zakresie i na okres zgodny z wnioskiem;
- żadna z osób nie wnioskowała o umieszczenie w DPS;
- usługi opiekuńcze w formie usług sąsiedzkich w każdym badanym przypadku obejmowały usługi w miejscu zamieszkania w dni robocze⁵⁸; ich zakres obejmował pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych (robienie zakupów, umawianie wizyt lekarskich) oraz podstawową opiekę higieniczno-pielęgnacyjną;
- we wszystkich przypadkach CUS ustalił indywidualny zakres i wymiar usług opiekuńczych, okres i miejsce ich świadczenia oraz naliczył odpłatności za usługi;
- osoby świadczące usługi sąsiedzkie spełniały wymogi określone w art. 50 ust. 4a ustawy o pomocy społecznej;
- wszystkie badane decyzje wydane zostały zgodnie z art. 35 i 36 Kpa przez Dyrektora CUS upoważnionego przez Wójta Gminy Świdwin;
- decyzje zawierały zakres i wymiar świadczonych usług, okres i miejsce ich świadczenia, wykaz czynności opiekuńczych oraz zasady odpłatności, tryb ich pobierania oraz zasady częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat;
- zakres i okres przyznanych świadczeń był zgodny z wnioskami osób zainteresowanych;
- jedna osoba (z siedmiu badanych przypadków) po miesiącu korzystania ze wsparcia w postaci usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania w formie usług sąsiedzkich złożyła wniosek o uchylenie decyzji o opiekuńczych usługach sąsiedzkich; CUS wydał decyzję zgodnie z wnioskiem;
- świadczenie usług przez CUS było potwierdzane w kartach pracy opiekunek przez osoby, którym przyznano opiekę; karty zawierały datę, miejsce świadczenia usługi sąsiedzkiej; z kart wynikały konkretne czynności, które były wykonywane przez opiekunki oraz godziny realizacji usług;

⁵⁷ Nie stwierdzono sytuacji wymagających aktualizacji wywiadów.

⁵⁸ W wymiarze: 20 godzin miesięcznie – dwa przypadki, sześciu godzin tygodniowo – dwa, trzech godzin dziennie – dwa, pięciu godzin tygodniowo – jeden.

- monitorowanie świadczonych usług odbywało się poprzez analizę kart opiekunek przez wyznaczoną przez Dyrektora osobę wizytującą w miejscu świadczenia usług, zasięganie opinii u osób objętych usługami; na kartach wykonanie usług potwierdzane było przez osobę sprawdzającą i akceptowane przez Dyrektora; w protokołach z kontroli przeprowadzonych w miejscach świadczenia usług sąsiedzkich wskazywano, że uchybień nie stwierdzono; monitoring i wizyty zgodnie z zarządzeniem dyrektora CUS odbywały się cyklicznie, nie rzadziej jak raz do roku;
- przyznane świadczenia opiekuńcze w formie usług sąsiedzkich na bieżąco poddawane były ewaluacji w zakresie ich jakości i skuteczności udzielonego wsparcia; w badanych sprawach nie stwierdzono potrzeby zmiany usług;
- ocena skuteczności udzielonego wsparcia wykonywana była na bieżąco, (rozmowy z osobami starszymi, aktualizacje wywiadów środowiskowych, wizyty w środowisku).

(akta kontroli str. 695-725, 726-727)

Dyrektor wyjaśniła: (...) *monitorowanie ww. usług odbywa się poprzez analizę kart pracy osób świadczących usługi, zasięganie opinii osób, u których świadczone usługi. Karty pracy osoby wykonującej usługi, potwierdzone są także przez osobę sprawdzającą i Dyrektora CUS. Kontrole w środowiskach prowadzone są przez pracownika wyznaczonego przez Dyrektora CUS (...).*

(akta kontroli str. 728)

2.4. W poszczególnych latach z okresu 2022-2025 (I półrocze) w Gminie z asystencji osobistej korzystało odpowiednio: pięć, pięć, pięć, cztery osoby w wieku 60 lat i więcej. CUS wydał analogiczną liczbę decyzji administracyjnych⁵⁹ o przyznaniu tych świadczeń, wszystkie pozytywne. Decyzje administracyjne wydawano w dniu złożenia wniosku.

(akta kontroli str. 208)

W badanym okresie w CUS nie opracowano zasad przyznawania usług asystenckich. Dyrektor wyjaśniła: *W CUS w Gminie Świdwin nie opracowano procedur czy zasad przyznawania usług asystenckich. CUS (...) kierował się zasadami określonymi w rządowym Programie „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”. Jednostka realizowała usługi asystenckie od lutego 2020 r. na podstawie ogłaszanych Programów. Na początku każdego roku ogłaszany był nabór dla osób chętnych do korzystania z asystencji osobistej. Osoby chętne do skorzystania z usług asystenckich wypełniają i składają karty zgłoszeniowe oraz przedstawiają wymagane w Programie dokumenty. We wszystkich latach realizacji niniejszego zadania, liczba chętnych osób nie przekroczyła możliwości jednostki. Wszystkie osoby chętne, które spełniały warunki poszczególnych edycji Programu, otrzymały możliwość skorzystania z usługi asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością.*

(akta kontroli str. 768)

Analiza sześciu spraw dotyczących osób starszych korzystających z usług asystencji osobistej wykazała że:

- CUS zapewnił usługi asystencji osobistej osoby niepełnosprawnej m.in. wszystkim uprawnionym chętnym osobom 60+, które o takie świadczenie wnioskowały;

⁵⁹ Decyzje administracyjne w rozumieniu Kpa.

- zgłoszenia odbywały się na podstawie Kart zgłoszenia według załącznika do Programu⁶⁰; karty zawierały m.in. dane osoby ubiegającej się o asystenta osobistego w tym m.in. stopień niepełnosprawności i jej rodzaju, wskazanie, która niepełnosprawność jest niepełnosprawnością główną, wnioskowany typ wsparcia (np. asystowanie przy wózku inwalidzkim o napędzie elektrycznym), opis środowiska (trudności, napotymane przeszkody – np. bariery architektoniczne, nierówności w okolicy miejsca zamieszkania), oczekiwania wnioskodawcy wobec asystenta, wskazanie w jakich czynnościach i w jakim wymiarze potrzebna jest pomoc asystenta, informacje o otrzymywanej wcześniej pomocy; do kart załączono orzeczenia o stopniu niepełnosprawności;
- pomoc asystenta osobistego w każdym badanym przypadku została przyznana zgodnie z Programem; usługą asystenta zostały objęte wyłącznie osoby, do których adresowany był Program;
- decyzje administracyjne⁶¹ w sprawie objęcia wsparciem asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością CUS podejmowało w każdym badanym przypadku na podstawie przedłożonej Karty zgłoszeniowej z wymaganą dokumentacją; decyzje wydawał Dyrektor upoważniony przez Wójta Gminy Świdwin, po zaciągnięciu opinii pracownika socjalnego;
- wsparcie asystenta przyznawane było niezwłocznie (w tym samym dniu) po wpłynięciu Karty zgłoszeniowej do Programu;
- zakres ustalony w Karcie zakresu czynności w ramach usług asystencji osobistej do Programu obejmował wsparcie w czynnościach samoobsługowych, w prowadzeniu gospodarstwa domowego i wypełnianiu ról w rodzinie, w przemieszczaniu się poza miejscem zamieszkania, w podejmowaniu aktywności życiowej i komunikowanie się z otoczeniem;
- w latach 2022-2025 na stanowisku asystenta zatrudniona była jedna osoba w ramach umowy o pracę w CUS; posiadała ona wykształcenie wyższe pedagogiczne oraz sześciolate doświadczenie zawodowe w Centrum (jeden asystent obsługiwał wszystkich niepełnosprawnych w tym programie); nie stwierdzono, aby asystent jednocześnie obsługiwał dwie lub więcej osób;
- w jednym badanym przypadku (edycja 2022 r. i 2023 r.) wykonano wsparcie w ilości 529 godzin w 2022 r. (w tym 402 godziny z programu i 127 godzin ponad program) oraz 164 godzin w 2023 r. (odpowiednio 152 godziny i 12 godzin); w jednym badanym przypadku (edycja 2023 r. i 2024 r.) wykonano wsparcie w ilości 163 godziny w 2023 r. (w tym 152 godziny z programu i 11 godzin ponad program) oraz 176 godzin w 2024 r. (odpowiednio 152 godziny i 24 godziny); w czterech przypadkach limit godzin asystencji (edycja 2025 r.) wynosił 140 godzin, do końca czerwca 2025 r. wykonano odpowiednio 125, 107, 127, 99 godzin;
- koszt jednej godziny wsparcia wynosił w pięciu przypadkach 50 zł, a w jednym 40 zł; w żadnym przypadku nie przekroczono zakładanego limitu; usługi były bezpłatne dla osób starszych (60 lat i więcej);
- w trzech badanych przypadkach osoby nie korzystały z innych usług w CUS, w trzech - osoby korzystały z usług opiekuńczych, a usługi asystenta były dopełnieniem usług opiekuńczych, w tym usług opiekuńczych w miejscu

⁶⁰ Program Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego. (edycje na kolejne lata).

⁶¹ Decyzje administracyjne w rozumieniu Kpa.

zamieszkania lub usług opiekuńczych w trybie pomocy sąsiedzkiej; wsparcie asystenta osoby z niepełnosprawnością miało na celu podtrzymanie aktywności osoby starszej oraz pomocy w załatwianiu spraw formalnych, a także wsparcie w pełnieniu ról społecznych i podejmowaniu codziennych decyzji; usługi asystenckie nie były realizowane w tych samych godzinach co usługi opiekuńcze lub sąsiedzkie;

- dokumentacja prowadzona przez asystenta zawierała miesięczne Karty realizacji usług asystencji osobistej w ramach Programu; asystent nie prowadził ewidencji biletów komunikacji publicznej/prywatnej oraz ewidencji przebiegu pojazdu; koszty związane z dojazdem asystenta do środowiska były realizowane na podstawie ryczałtu w ramach środków własnych CUS;
- asystent, zgodnie z ustalonym harmonogramem pracy, w określonych godzinach realizował wsparcie tylko dla jednej osoby;
- cztery osoby korzystały z usługi asystenta osoby z niepełnosprawnością od lutego 2025 r, jedna korzystała z tego wsparcia w 2022 r. i 2023 r. oraz jedna w 2023 r. i 2024 r.; żadna z tych osób nie składała wniosku o DPS;
- ocena skuteczności wsparcia asystenta dokonywano poprzez analizę kart realizacji usług; indywidualny zakres usług monitorowany był na bieżąco przez asystenta.

(akta kontroli str. 729-730, 731-767, 829-830, 945-959)

Dyrektor wyjaśniła: *Ponadprogramowe godziny asystencji osobistej osoby z niepełnosprawnością z których korzystały osoby starsze były finansowane ze środków własnych jednostki. Centrum Usług Społecznych w Gminie Świdwin nie pozostało obojętne wobec potrzeb osób starszych, które zgłaszały potrzebę kontynuacji z usług asystencji osobistej po przekroczeniu przysługującego limitu godzin w poszczególnych edycjach programu, w związku z tym podjęto decyzję o finansowaniu usług ze środków własnych.*

(akta kontroli str. 998-1000)

2.5. W latach 2022-2025 (I półrocze), CUS zapewniał wsparcie seniorom poprzez umożliwienie im korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywności w ramach Programu wieloletniego Senior+ na lata 2021-2025⁶². CUS zapewnił to wsparcie w formie klubu Senior+⁶³, nie organizował wsparcia w formie Dziennego Domu Seniora.

W badanym okresie Rada Gminy Świdwin podjęła trzy uchwały w sprawie utworzenia ośrodka wsparcia pod nazwą Klub „Senior+”⁶⁴. CUS dysponowało łącznie 45 miejscami (po 15 miejsc dla każdego klubu), nie wydawało decyzji w sprawie przyznania usługi. Uczestnictwo w klubie, zgodnie z uchwałami, było

⁶² Załącznik do uchwały nr 191 Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2020 r., poz. 10, dalej: Program Senior+.

⁶³ Dalej: Klub.

⁶⁴ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2020 r. poz. 880 - Uchwała Rady Gminy Świdwin nr XV/131/2019 z dnia 23 grudnia 2019 r. w sprawie utworzenia ośrodka wsparcia pod nazwą Klub „Senior+” w miejscowości Rogalino, ze zm.

Dz. Urz. Woj. Zach. z 2021 r. poz. 654 - Uchwała Rady Gminy Świdwin nr XXIV/186/2020 z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie utworzenia ośrodka wsparcia pod nazwą Klub „Senior+” w miejscowości Cieszeniewo, ze zm.

Dz. Urz. Woj. Zach. z 2020 r. poz. 882 - Uchwała Rady Gminy Świdwin nr XV/130/2019 z dnia 23 grudnia 2019 r. w sprawie utworzenia ośrodka wsparcia pod nazwą Klub „Senior+” w miejscowości Krosino, ze zm.

nieodpłatne. Liczba uczestników w klubach wahała się w ciągu roku i wynosiła w badanym okresie odpowiednio: 52, 52, 56, 45 osób.

W okresie objętym kontrolą z uczestnictwa w klubach zrezygnowało 13 osób, przy czym po jednej osobie w 2022 r. i 2023 r. oraz 11 osób w 2024 r. CUS nie odmówił żadnemu seniorowi możliwości korzystania z uczestnictwa w Klubie.

(akta kontroli str. 205, 207, 209,)

Dyrektor wyjaśniła: *Celem Klubów jest motywowanie osób w wieku 60+ do wspólnego spędzania czasu wolnego, zwiększania udziału w życiu społecznym, zawierania znajomości, przyjaźni, integracji międzypokoleniowej, aktywizacji seniorów z różnych środowisk, propagowanie kultury fizycznej i sportu, organizowanie różnych form wypoczynku, imprez okolicznościowych, zajęć terapeutycznych, prelekcji zgodnie z zainteresowaniem członów klubu oraz organizowanie zajęć rozwijających zdolności i pasje. Kluby Seniora opracowują własne comiesięczne plany pracy, czynne są od poniedziałku do piątku po cztery godziny dziennie (...). Ponadto Dyrektor wyjaśniła: Liczba osób starszych z terenu Gminy korzystających z (...) klubu samopomocy dotyczy wszystkich osób starszych, które w danym roku (narastająco od początku roku) korzystały z zajęć w klubach (...). Każdy z trzech klubów funkcjonujących na terenie Gminy dysponuje 15 miejscami (...). W skali roku liczba osób korzystających z zajęć w Klubach jest większa gdyż z różnych przyczyn (np. zgon osoby) następuje rotacja osób (...). W 2024 r. wykazane zostały 45 osób ubiegające się o korzystanie z klubu gdyż z uwagi na zmianę regulaminów Klubów Seniora składane były nowe wnioski o uczestnictwo w zajęciach klubu. W roku 2024 pracownicy CUS w Gminie Świdwin zaktualizowali dokumenty rekrutacyjne do klubu seniora oraz poddali weryfikacji uczestników klubu, czy faktycznie uczestniczą w spotkaniach klubu i zgłaszają chęć aktywnego uczestnictwa, ponadto w omawianym okresie nastąpił 1 zgon. Po spotkaniu z mieszkańcami-seniorami 10 osób zrezygnowało z uczestnictwie w klubie ze względu na pogarszający się stan zdrowia. Część osób zrezygnowała ze względów osobistych (opieka nad wnukami oraz innych nie podanych do wiadomości Centrum).*

(akta kontroli str. 794, 942)

Wszystkie trzy Kluby⁶⁵:

- zostały zlokalizowane w miejscach dostępnych dla seniorów (blisko centrów wsi) w bliskich odległościach od przystanków komunikacji oddalonych odpowiednio: ok. 80 m 50 m i 60 m;
- zostały dostosowane do potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych; wszystkie kluby zlokalizowane były na parterze, do pomieszczeń prowadziły drzwi o wymiarach pozwalających na wjazd wózkiem inwalidzkim; w okolicach dojścia do klubów nie stwierdzono barier architektonicznych;
- spełniały minimalne wymogi lokalowe, określone w dziale IV.2. Programu Senior+, tj. m.in. jedno pomieszczenie ogólnodostępne o powierzchni odpowiednio: ok. 40 m², 45 m² i 110 m², każde wyposażone w stoły i krzesła, pełniące funkcje sali spotkań, jedno pomieszczenie kuchenne, wyposażone w sprzęty, urządzenia i naczynia do przygotowania i spożycia posiłku, jedną łazienkę wyposażoną w dwie toalety (dla kobiet i mężczyzn) i umywalkę, wydzielone miejsce pełniące funkcję szatni dla seniorów; ściany, sufity podłoga w pomieszczeniach klubów utrzymane były w czystości;

⁶⁵ Odpowiednio: Klub w Krosinie, Klub w Rogalinie, Klub w Cieszeniewie.

- zapewniały co najmniej 20 godzinną ofertę usług tygodniowo;
- świadczyły usługi w postaci zapewnienia wsparcia i stworzenia odpowiednich warunków do różnych form aktywności i integracji seniorów, organizacji atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego poprzez stworzenie bezpiecznej i przyjaznej przestrzeni, organizacji spotkań tematycznych, współpracy z innymi klubami Seniora i lokalnymi instytucjami, propagowania kultury i sztuki, upowszechniania zdrowego trybu życia, ochrony i promocji zdrowia, rozwijania działań o charakterze samopomocowym;
- działalność Klubów nadzorował dyrektor CUS, do zadań którego należało czuwanie nad właściwą realizacją zadań w Klubach i opracowanie planów zajęć w Klubach.

Centrum nie zapewniało dojazdu dla uczestników Klubów. Uczestnicy Klubów zamieszkują w miejscowościach, w których zlokalizowany jest Klub.

W Klubach zajęcia z seniorami prowadzili i nadzorowali zatrudnieni instruktorzy (pracownicy Centrum – po jednej osobie na Klub). Zajęcia obejmowały m.in. prace rękodzielnicze, zajęcia z zakresu ozdabiania bombek świątecznych, warsztaty muzyczno-edukacyjne ze specjalistą, zajęcia z zakresu stolarstwa artystycznego, warsztaty piekarskie z piekarzem, warsztaty z zakresu drewniarstwa – rękodzieło. Do przeprowadzania niektórych zajęć bądź warsztatów specjalistycznych zatrudniani byli w Klubach specjaliści m.in. podolog, prawnik, kosmetolog, fotograf, rehabilitant, fryzjer.

(akta kontroli str. 772-778, 779-793)

Dyrektor wyjaśniła, że żadnemu seniorowi zamieszkałemu na terenie Gminy Świdwin nie odmówiono uczestnictwa w zajęciach w Klubach Senior+. Pracownicy Centrum Usług Społecznych (...) motywują seniorów do uczestnictwa w zajęciach w Klubach Seniora, szukają nowych uczestników zajęć, gdyż pojawiają się wolne miejsca i zachęcają do uczestnictwa. W Centrum (...) nie ma zatrudnionego kierownika Klubów Seniora. Kluby nie stanowią odrębnej jednostki, należą do struktury organizacyjnej Centrum. Nadzór nad Klubami prowadzi dyrektor CUS. (...). Centrum (...) nie zapewnia dojazdu dla uczestników Klubów. Kluby te są w trzech miejscowościach na terenie Gminy. We wszystkich Klubach uczestnicy zamieszkują w miejscowości, w której usytuowany jest Klub, dlatego nie zaistniała potrzeba dowozu uczestników do Klubu. Żaden z seniorów z terenu Gminy nie wystąpił z wnioskiem ani potrzebą, zapewnienia dojazdu do Klubu. Gmina Świdwin rozwija na swoim terenie sieć Klubów Seniora, w 2026 roku planowane jest uruchomienie kolejnego Klubu Seniora w miejscowości Łąkowo. (...).

(akta kontroli str. 794)

Analiza sześciu wybranych dokumentacji osób starszych korzystających z uczestnictwa w Klubie ze wszystkich lat objętych kontrolą wykazała, że:

- we wszystkich badanych przypadkach osoby pisemnie zadeklarowały uczestnictwo w Klubie;
- CUS nie przeprowadzał wywiadu środowiskowego i nie wydawał decyzji administracyjnej kwalifikującej osoby starsze do uczestnictwa w Klubie;
- w ramach działań Klubów osoby starsze deklarujące swój udział w Klubie mogły uczestniczyć w spotkaniach tematycznych na tematy m.in. zdrowego odżywiania, promocji zdrowia oraz imprezach kulturalnych oraz innych atrakcyjnych formach spędzania wolnego czasu;

- uczestnictwo w Klubie było nieodpłatne⁶⁶;
- kwalifikowanie osób do uczestnictwa w Klubach w każdym badanym przypadku było zgodne z przyjętymi w Gminie zasadami uczestnictwa seniorów, zawartych w regulaminach Klubów⁶⁷, tj. uczestnikiem mógł zostać każdy mieszkaniec Gminy, który ukończył 60 lat i jest osobą nieaktywną zawodowo po złożeniu m.in. deklaracji uczestnictwa w Klubie, przy czym Klub nie świadczył usług opiekuńczych i nie świadczył opieki osobom niesamodzielnym. (we wszystkich badanych przypadkach były to osoby, które spełniały te kryteria);
- CUS nie prowadził w badanym okresie dowozu seniorów do Klubów;
- we wszystkich badanych przypadkach osoby starsze nie wnioskowały o DPS;
- działalność Klubów nadzorował koordynator CUS, do zadań którego należało czuwanie nad właściwą realizacją zadań w Klubach, opracowanie planu zajęć w porozumieniu z uczestnikami danego Klubu i pracownikiem delegowanym do pracy oraz planowanie działań w Klubie; monitorowanie jakości wsparcia świadczonego osobom starszym odbywało się poprzez analizowanie miesięcznego planu zajęć, rozmowy z uczestnikami zajęć oraz uczestnictwo w spotkaniach i zajęciach organizowanych w danym Klubie;
- CUS corocznie sporządzał sprawozdanie z wykonania zadania publicznego pn. *Moduł II Zapewnienie funkcjonowania Klubu Senior+* oraz corocznie sporządzał sprawozdanie ze swojej działalności; w badanym okresie Kluby Senior+ realizowały działania m.in. rozwijanie zainteresowań, poszerzanie i zdobywanie nowej wiedzy, zaspokajanie potrzeb kulinarnych i towarzyskich, budowanie świadomości bycia aktywnym członkiem społeczności lokalnej, propagowanie i wspieranie wszelkich form kształcenia osób w starszym wieku, ułatwianie dostępu do nowoczesnej nauki i techniki;
- na bieżąco przeprowadzana była ocena skuteczności udzielonego wsparcia w Klubach; kontrole przez wyznaczoną osobę odbywały się regularnie nie rzadziej jak raz do roku, zgodnie z zarządzeniem dyrektora CUS z 12 października 2021 r.; na podstawie rozmów z osobami starszymi uczestnikami zajęć w Klubach opracowywany był miesięczny plan zajęć uwzględniający potrzeby i zainteresowania osób starszych. Planowane zajęcia obejmowały m.in. warsztaty umiejętności, zajęcia kulinarne, wizyty podologa, gry stolikowe (ćwiczenie umysłu), aktywność na świeżym powietrzu (herbatka z seniorami), zajęcia z rękodzieła, wizyty kosmetyczki (zabiegi pielęgnacyjne twarzy), wykonywanie dekoracji świątecznych, układanie puzzli;
- w badanym okresie CUS nie zamknął żadnego Klubu.

(akta kontroli str. 769-771, 772-778, 805-826)

Dyrektor wyjaśniła, że *uczestnictwo w Klubie nie wymagało przeprowadzenia wywiadu środowiskowego i wydania decyzji (...). Żaden z seniorów z terenu Gminy nie wystąpił z wnioskiem ani potrzebą, zapewnienia dojazdu do Klubu.*

(akta kontroli str. 794-795)

⁶⁶ Uchwały Rady Gminy w sprawie utworzenia Klubów.

⁶⁷ Regulaminy Klubów Senior+: załącznik do Zarządzenia nr 3/2024 Dyrektora Centrum z dnia 1 lutego 2024 r., załącznik do Zarządzenia nr 4/2024 Dyrektora Centrum z dnia 1 lutego 2024 r.; załącznik do Zarządzenia nr 5/2024 Dyrektora Centrum z dnia 1 lutego 2024 r., dalej: Regulamin Klubu.

2.6. W latach objętych kontrolą w CUS nie było kontroli zewnętrznych w zakresie usług opiekuńczych nad osobami starszymi.

Dyrektor Centrum wydała zarządzenie w sprawie procedury kontroli i nadzoru usług opiekuńczych oraz usług świadczonych w ramach Programu *Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej*⁶⁸. Zgodnie z zarządzeniem, wyznaczony przez dyrektora pracownik CUS dokonuje co najmniej raz na 12 miesięcy kontroli realizacji usług opiekuńczych oraz usług asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością. Kontrole przeprowadzane były w miejscach zamieszkania osób korzystających z usług. W trakcie tych kontroli upoważniony pracownik CUS przeprowadzał rozmowę z osobami korzystającymi z usług lub ich opiekunami i ustalał poziom satysfakcji ze świadczonej opieki. Pracownik sprawdzał czy usługi wykonywane były zgodnie z wydaną decyzją, a świadczeniobiorca mógł zgłosić swoje uwagi. Z kontroli sporządzany był protokół pokontrolny, w którym zamieszczane były wnioski i zalecenia dla pracownika realizującego usługi.

Ponadto CUS prowadził na bieżąco analizę kart pracy osób świadczących usługi. Karty analizował pracownik koordynujący dane usługi. Koordynator potwierdzał czy usługi realizowane były pod względem ilościowym zgodnie z wydanymi decyzjami. CUS przeprowadzał wywiady środowiskowe w środowiskach osób korzystających z usług opiekuńczych, wywiady były aktualizowane co sześć miesięcy. Podczas wywiadów środowiskowych pracownik analizował sytuację osoby korzystającej z usług oraz przyjmował ewentualne zgłoszenia i sugestie dotyczące realizowanych usług.

(akta kontroli str. 604-623, 799-804, 832)

Kontrole wewnętrzne przeprowadzone w badanym okresie nie wykazały nieprawidłowości w zakresie realizacji usług dla seniorów. W CUS nie określono procedury reklamacyjnej dotyczącej usług. W kontrolowanym okresie do Wójta Gminy oraz do CUS nie wpłynęły skargi w zakresie świadczonych usług dla seniorów.

(akta kontroli str. 796-798)

Dyrektor wyjaśniła, że *osoby korzystające z usług są poinformowane (informacja ustna od pracownika socjalnego podczas pierwszej wizyty wprowadzającej opiekuna do środowiska) w jaki sposób i z kim można się kontaktować w przypadku zgłoszenia skargi lub zażalenia oraz innych uwag do realizacji usług. Na każde zgłoszenie ze środowiska reakcja jest bezzwłoczna, udokumentowana spisaniem notatki służbowej.*

(akta kontroli str. 803-804, 835-838)

Badanie ankietowe 30 osób starszych, których dokumentacja została objęta badaniem w trakcie niniejszej kontroli NIK⁶⁹ wykazało, że nie wystąpiły żadne negatywne zjawiska w zakresie usług świadczonych przez CUS dla seniorów.

(akta kontroli str. 839-929)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

⁶⁸ Nr 11/2021 z dnia 12 października 2021 r., w związku z terminem wydania Zarządzenia nie obejmowało usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich.

⁶⁹ Wypełnione ankiety wpłynęły od wszystkich 30 osób, do których zostały skierowane.

IV. Uwagi i Wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Szczecin, 24 października 2025 r.

Kontroler
Wiesław Kaszak
Główny specjalista kontroli państwowej

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie
z up.
Wicedyrektor
Anna Dejk-Chojnacka

/podpisano elektronicznie/